

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ
НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ТВАРИННИЦТВА**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.О. директора ІТ НААН

Олексій КРАСНОРУЦЬКИЙ

ПОЛОЖЕННЯ

про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин
в Інституті тваринництва Національної академії аграрних наук України

УХВАЛЕНО

рішенням Вченої ради ІТ НААН

«25» квітня 2023 р., протокол № 5,

вводиться в дію з «01» вересня 2023 р.

Харків, 2023 р.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про академічну доброчесність в Інституті тваринництва Національної академії аграрних наук України (далі – ІТ НААН) розроблено на основі Конституції України, Законів України «Про освіту» № 2145-VIII від 05.09.2017р., «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 р., «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти» № 392-IX від 18.12.2019 р., «Про наукову і науково-технічну діяльність», № 848-VII від 26.11.2015 р., «Про авторське право і суміжні права», № 2811-IX від 01.12.2022 р., «Про видавничу справу», № 318/97-ВР від 05.06.1997 р., Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», № 261 від 23.03.2016 р. (зі змінами відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань підготовки та атестації здобувачів наукових ступенів», № 502 від 19.05.2023 р.); Цивільного Кодексу України, «Рекомендацій для закладів вищої освіти щодо розробки та впровадження університетської системи забезпечення академічної доброчесності» затверджених Рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (Протокол № 11 від 29.10.2019 р.), Статуту ІТ НААН, Колективного договору та інших нормативно-правових актів чинного законодавства України.

1.2. Метою Положення в ІТ НААН є сприяння дотриманню вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, запобігання та виявлення плагіату в наукових, навчально-методичних і науково-методичних роботах наукових / науково-педагогічних працівників, аспірантів, докторантів та інших учасників наукового і освітнього процесів, забезпечення академічної свободи, формування системи демократичних відносин між учасниками освітнього процесу, розвитку корпоративної культури та зміцнення авторитету наукової установи.

1.3. ІТ НААН створює середовище, яке сприяє навчанню і роботі, обміну знаннями, впровадженню інновацій, інтелектуальному розвитку аспірантів, докторантів і науковців, підтриманню особливої культури взаємовідносин.

Система забезпечення академічної доброчесності є невід'ємною складовою внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти ІТ НААН.

1.4. Норми Положення закріплюють правила поведінки безпосередньо у трьох основних сферах – освітній, науковій та виховній (морально-психологічний клімат у колективі).

1.5. Дія цього Положення поширюється та є обов'язковою для виконання всіма учасниками освітнього процесу ІТ НААН.

2. ЕТИЧНІ НОРМИ АКАДЕМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

2.2. Учасники освітнього процесу ІТ НААН мають дотримуватися моральних норм і правил етичної поведінки та принципів академічної доброчесності, зокрема:

- сприяти становленню та розвитку партнерських відносин між учасниками освітнього процесу;
- сприяти формуванню та поширенню позитивного іміджу університету;
- зберігати та примножувати традиції ІТ НААН, підвищувати престиж наукової установи власними досягненнями;
- виявляти толерантність та повагу до релігії, культури, звичаїв та традицій учасників освітнього процесу всіх національностей;
- допомагати учасникам освітнього процесу, що опинилися в складних життєвих обставинах;
- поводитися з іншими учасниками освітнього процесу шанобливо, толерантно, не принижувати будь-яким чином їх гідність;
- раціонально та дбайливо використовувати матеріально-технічну базу ІТ НААН.

3. ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ НАУКОВИМИ ПРАЦІВНИКАМИ ТА ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

3.1. Дотримання академічної доброчесності *науковими та науково-педагогічними працівниками ІТ НААН* передбачає:

- посилення на джерела інформації, у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей інших авторів;
- дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну наукову діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами вищої освіти;

- об'єктивне оцінювання результатів навчання здобувачів в аспірантурі.

3.2. Дотримання академічної доброчесності *аспірантами та докторантами* в ІТ НААН передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної / наукової діяльності, використанні методики досліджень та джерела інформації.

Основними формами порушення академічної доброчесності є:

- академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та / або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

- самоплагіат оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

- фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

- фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

- списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

- обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

- необ'єктивне оцінювання свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

4. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ЗАПОБІГАННЯ АКАДЕМІЧНОМУ ПЛАГІАТУ ТА ЙОГО ВИЯВЛЕННЮ

4.1. Система запобігання і виявлення плагіату та дотримання принципів академічної доброчесності в ІТ НААН включає:

- дане Положення та інші нормативні документи щодо здійснення відповідних видів освітньо-наукової діяльності ІТ НААН, в яких у тому числі відображаються питання академічної доброчесності;

- групу сприяння академічної доброчесності (до складу якої входять розробники освітньо-наукових програм за спеціальностями), визначена наказом директора ІТ НААН;

- комісію з питань академічної доброчесності;

- інформаційну базу, за допомогою якої здійснюється популяризація принципів академічної доброчесності та підвищення рівня обізнаності всіх учасників освітньої та освітньо-наукової діяльності в ІТ НААН у питаннях академічної доброчесності;

- інструменти контролю додержання академічної доброчесності у освітній і науковій діяльності ІТ НААН, які, зокрема, передбачають обов'язкову перевірку наукових робіт на наявність ознак академічного плагіату відповідно до створеної нормативної бази, анкетування учасників наукового та освітнього процесів на предмет порушень академічної доброчесності.

4.2. Дії щодо забезпечення академічної доброчесності в ІТ НААН здійснюються за такими напрямками:

- забезпечення доброчесності поточних індивідуальних робіт аспірантів (есе, реферати, тези, статті);

- забезпечення доброчесності наукових публікацій у наукових виданнях ІТ НААН;

- забезпечення доброчесності дисертаційних робіт аспірантів/докторантів і співробітників ІТ НААН та робіт, що подаються до захисту у спеціалізованих радах (відповідно до вимог щодо підготовки та захисту дисертацій);

- забезпечення доброчесності на рівні інших видів наукової та навчально-методичної продукції співробітників та аспірантів /докторантів;

- надання інформації та роз'яснення суб'єктам наукової та освітньої діяльності ІТ НААН умов і правил дотримання академічної доброчесності.

4.3. Усі підготовлені до друку наукові праці та навчальні видання схвалюються на засіданнях підрозділу, де працюють автори чи до яких закріплені здобувачі вищої освіти.

4.4. Рекомендовані до друку наукові та навчально-методичні праці, перед їх розглядом Вченою радою, обов'язково перевіряються на відсутність академічного плагіату. Перевірку здійснює відповідальна особа.

4.5. Перед прийняттям дисертацій, поданих до захисту до спеціалізованої вченої ради / разової вченої ради ІТ НААН, проводиться перевірка дисертації на відсутність академічного плагіату. У разі виявлення академічного плагіату в дисертації на здобуття наукового ступеня така робота знімається з захисту, незалежно від стадії розгляду.

5. ГРУПА СПРИЯННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

5.1. Головною метою діяльності групи сприяння академічній доброчесності є сприяння дотриманню академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин в освітній та науковій діяльності ІТ НААН.

5.2. Основними завданнями групи є:

- загальна координація дотримання академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин як елементу внутрішньої системи забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти (доброчесність в освіті – Academic integrity), а також наукової діяльності (доброчесність в наукових дослідженнях – Research integrity) в ІТ НААН;

- розробка та удосконалення нормативної та інформаційної бази ІТ НААН, яка описує систему та механізми сприяння принципам академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин, механізми запобігання, виявлення та процедуру розгляду випадків порушення академічної доброчесності в освітній і науковій діяльності наукової установи;

- популяризація дотримання академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин як одного з основоположних принципів корпоративної культури в ІТ НААН здобувачами вищої освіти, науковими та науково-педагогічними працівниками під час освітньої та наукової діяльності та виконання своїх посадових обов'язків;

- організація контролю дотримання академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин в освітній і науковій діяльності ІТ НААН, у тому числі при оприлюдненні академічних текстів;

- сприяння впровадженню в науковій установі сучасних технологій боротьби з проявами академічної недоброчесності, у тому числі ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти та співробітників ІТ НААН;

- створення дієвих механізмів залучення всіх стейкхолдерів освітньої діяльності ІТ НААН до популяризації академічної доброчесності в освітньому процесі.

5.3. Відповідно до основних завдань функціями групи є:

- проведення популяризаційних та інформаційних заходів (тренінгів, семінарів, відкритих лекцій, навчальних модулів з академічного письма та дотримання принципів академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин тощо);

- забезпечення функціонування ефективної академічної системи забезпечення академічної доброчесності, а також системи запобігання та виявлення академічного плагіату в навчальних та наукових роботах

здобувачів вищої освіти і співробітників ІТ НААН як частини академічної системи забезпечення академічної доброчесності;

- моніторинг та опитування щодо випадків порушення академічної доброчесності здобувачами вищої освіти і співробітниками ІТ НААН;

- оприлюднення періодичних відкритих звітів щодо рівня дотримання принципів академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин в науковій установі;

- надання консультаційних послуг із формування культури академічної доброчесності в підрозділах ІТ НААН навчального і наукового спрямування;

- розробка інформаційного матеріалу (пам'яток, дорожніх карт тощо) з питань академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин.

5.4. Вирішення основних завдань та виконання основних функцій здійснюється групою спільно із структурними підрозділами ІТ НААН відповідно до напрямків його діяльності в установі.

5.5. Склад, структура та повноваження групи.

5.5.1. Група є постійно діючим колегіальним органом ІТ НААН, склад якої затверджується наказом директора.

5.5.2. До складу групи не можуть входити особи, які притягувались до академічної відповідальності за порушення академічної доброчесності.

5.5.3. Голова групи не менше, ніж один раз на рік звітує про її роботу перед вченою радою ІТ НААН та готує пропозиції щодо підвищення ефективності впровадження етичних принципів та принципів академічної доброчесності в освітню та наукову діяльність ІТ НААН.

5.6. Організаційною формою роботи групи є засідання, які скликаються не рідше одного разу на семестр.

5.7. Рішення приймаються шляхом відкритого голосування простою більшістю голосів осіб, які присутні на засіданні членів групи. У випадку, коли голоси розподіляються порівну, остаточне рішення приймається головою групи. Рішення групи оформляють протоколом, який підписує голова та секретар групи.

6. КОМІСІЯ З ПИТАНЬ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

6.1. З метою виконання норм цього Положення в ІТ НААН створюється Комісія з питань академічної доброчесності здійснює загальний моніторинг та контроль за дотриманням членами наукової спільноти установи норм та принципів цього положення.

6.2 Комісія з питань академічної доброчесності – це колегіальний експертно-консультативний орган, метою якого є сприяння дотримання

етичних принципів і стандартів та розв'язанню етичних конфліктів між членами спільноти Інституту.

6.3. В своїй діяльності комісія з дотримання академічної доброчесності керується Конституцією України, законодавством у сфері освіти, Статутом Інституту, Правилами внутрішнього трудового розпорядку в Інституті тваринництва та іншими нормативно правовими актами ІТ НААН та цим Положенням.

6.4. Завданнями Комісії є:

- сприяти зміцненню довіри, партнерським відносинам між учасниками науково-освітньої діяльності, консолідації наукової спільноти;

- налагоджувати діалог і досягати згоди шляхом об'єктивного та принципового обговорення складних етичних ситуацій;

- виявляти та вирішувати проблеми дотримання академічної доброчесності учасниками наукового і освітнього процесу, конфлікти наукових і навчальних інтересів, академічного плагіату;

- консультувати в ситуаціях, які викликають невпевненість в їх етичності і законності, відповідності статуту та щодо дій, які можуть призвести до порушень цього Положення;

- надавати експертні оцінки щодо етичності дій і поведінки членів наукової спільноти та рекомендації щодо застосування санкцій за порушення цього Положення;

- розробляти рекомендації щодо покращення культури поведінки членів наукової спільноти та поширення етичних цінностей, принципів та стандартів, недопущення виникнення і поширення академічного плагіату.

6.5. Повноваження комісії:

- сприяння формуванню активної громадянської позиції здобувачів і співробітників ІТ НААН;

- проведення інформаційної роботи щодо популяризації принципів професійної етики та академічної доброчесності науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти;

- отримання від учасників освітнього процесу та структурних підрозділів ІТ НААН інформації та документів, необхідних для здійснення своїх повноважень;

- моніторинг дотримання членами наукової спільноти етичних норм поведінки, встановлених Конституцією України, законами України «Про освіту», «Про вищу освіту» і цим Положенням;

- розгляд заяв щодо порушення етичних норм поведінки і надання за результатами розгляду відповідних рекомендацій директору (вченій раді) ІТ НААН;

- залучення до своєї роботи інших експертів з тієї чи іншої галузі, а також використання технічних та програмних засобів для достовірного встановлення фактів порушення норм академічної доброчесності за поданими заявами;

- одержання, розгляд, аналіз заяв щодо порушення норм цього Положення та підготовка відповідних висновків і рекомендацій щодо адміністративної відповідальності та інших санкцій;

- підготовка пропозицій щодо підвищення ефективності впровадження етичних принципів та принципів академічної доброчесності в освітню та наукову діяльність;

- надання рекомендацій та консультацій щодо способів і шляхів більш ефективного дотримання норм цього Положення;

- надання консультацій з питань академічної доброчесності та інших правил академічної етики;

- інші повноваження відповідно до вимог чинного законодавства України та нормативних (локальних) актів ІТ НААН.

6.6. Комісія включає 5 осіб, що користуються беззаперечним моральним авторитетом в колективі установи, володіють необхідними особистісними якостями, соціальним та академічним досвідом для здійснення моніторингу за дотриманням членами наукової спільноти норм цього Положення. Склад комісії затверджується наказом директора ІТ НААН. До складу Комісії входять: заступник директора з наукової роботи, голова профкому, особа, на яку покладено обов'язки завідувача аспірантурою, та по одному представнику від науково-педагогічного персоналу та від аспірантів та / або докторантів. Строк повноважень Комісії становить три роки. Члени комісії працюють на громадських засадах. За необхідності, до роботи комісії можуть бути залучені зовнішні чи внутрішні експерти з питань, що розглядаються, без права участі в голосуванні.

6.7. Комісія зі свого складу обирає заступника голови та секретаря. Голова комісії веде засідання, підписує протоколи, рішення тощо. За відсутності голови його обов'язки виконує заступник. Повноваження відносно ведення протоколу засідання, технічної підготовки матеріалів до розгляду їх на засіданні тощо здійснює секретар.

6.8. Формою роботи Комісії є засідання. Засідання Комісії правочинне, якщо в ньому бере участь не менше 2/3 її складу. Рішення Комісії з кожного питання порядку денного приймаються відкритим голосуванням простою більшістю її членів, присутніх на засіданні. При рівній кількості голосів голос Голови Комісії є ухвальним. За результатами проведених засідань комісія готує вмотивовані рішення у вигляді висновків щодо порушення чи

непорушення академічної доброчесності. Зазначені висновки носять рекомендаційний характер, подаються директору для подальшого вирішення щодо вибору відповідних заходів.

6.9. Комісія наділяється правом одержувати і розглядати заяви щодо порушення норм цього Положення та надавати директору рекомендації щодо накладання відповідних санкцій.

6.10. Будь-який учасник освітнього процесу, якому стали відомі обґрунтовані факти порушення академічної доброчесності чи наміри про можливість такого порушення, повинен звернутися до голови або секретаря Комісії з письмовою заявою на ім'я її голови. Анонімні заяви чи заяви, викладені в некоректній формі, Комісією не розглядаються. Голова комісії відповідає за дотримання конфіденційності інформації щодо персональних даних особи-заявника.

6.11 На засідання комісії, на якому розглядаються факти порушення академічної доброчесності, обов'язково запрошуються заявник та особа, відносно якої розглядається питання щодо порушення академічної доброчесності.

7. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

7.1. Учасники освітнього процесу несуть адміністративну та дисциплінарну відповідальність за недоброчесну поведінку.

7.2. Порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності визначається вченою радою ІТ НААН з урахуванням вимог Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту» та інших нормативно-правових актів.

7.3. Кожна особа, стосовно якої підіймається питання про порушення нею академічної доброчесності, має такі права:

- ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження;
- особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності;
- знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до академічної відповідальності;
- оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності до органу, уповноваженого розглядати апеляції, або до суду.

7.4. За дії (бездіяльність), що визнані Положенням порушенням академічної доброчесності, особа, стосовно якої підіймається питання про порушення нею академічної доброчесності, може бути притягнута до інших видів відповідальності з підстав та в порядку, визначених чинним законодавством України.

7.5. Наслідком порушення академічної доброчесності *науковими та науково-педагогічними працівниками* можуть бути:

- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення присудженого наукового ступеня чи присвоєного вченого звання;
- позбавлення права входження до створених в ІТ НААН разових спецрад із захисту дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії;
- позбавлення права керівництва здобувачами наукового ступеня доктора філософії та доктора наук;

7.6. Наслідком виявлення порушення академічної доброчесності *аспірантами та докторантами* можуть бути:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік й ін.);
- відрахування із ІТ НААН (за невиконання вимог навчального процесу).

8. ЗАХОДИ ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПОРУШЕНЬ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

8.1. З метою попередження недотримання принципів етичної поведінки та норм академічної доброчесності, авторських та суміжних з ними прав в ІТ НААН проводиться: обов'язкове інформування/пропагування серед учасників освітнього процесу інформації про необхідність дотримання принципів і норм академічної доброчесності, професійної етики.

8.2. З метою забезпечення якості вищої освіти і наукової діяльності в ІТ НААН обов'язковій перевірці на плагіат підлягають:

- твори, створені здобувачами освіти;
- науково-методичні праці, авторами яких є наукові та науково-педагогічні працівники ІТ НААН: підручники, навчальні посібники, монографії;
- твори, такі як рукописи статей, тези доповідей, які надходять до редакцій наукових журналів або оргкомітетів заходів наукового спрямування ІТ НААН;
- дисертаційні роботи.

9. ПОРЯДОК ПОДАВАННЯ АПЕЛЯЦІЇ ТА ЇЇ РОЗГЛЯД

9.1. У випадку прийняття рішення комісією про недопуск роботи до захисту (опублікування) у зв'язку з недопустимо низьким рівнем її оригінальності або наявністю ознак плагіату автор має право подати письмову апеляційну заяву на ім'я голови Комісії.

9.2. Апеляційна заява подається у триденний термін з моменту, коли автор дізнався чи повинен був дізнатися про прийняття такого рішення.

9.3. Голова Комісії проводить засідання у тижневий термін з моменту подачі апеляційної заяви. На засідання можуть бути запрошені члени фахової експертної комісії.

9.4. Про дату та час проведення засідання заявника попереджають у письмовій формі (або на електронну адресу, якщо заявник залишив свою електронну пошту, або в інший спосіб, який попередньо зазначив заявник у заяві) щонайменше за два робочі дні. Якщо заявник не з'являється на засідання Комісії, питання розглядається за його відсутності.

9.5. У випадку необхідності отримання додаткової уточнюючої інформації засідання Комісії може проводитися у кілька етапів з розривом не більше трьох робочих днів.

9.6. Сумніви, що виникають у членів Комісії, трактуються на користь заявника.

9.7. За результатами засідання Комісія формує висновки, які підписує голова Комісії, її члени та заявник, зазначаючи «З висновками Комісії погоджуюсь».

9.8. У разі непогодження з висновками Комісії заявник може оскаржити їх у встановленому законодавством порядку.